

Færdiggjorte uddannelser for personer med nedsat syn

Dobbelt så mange 30-34-årige med nedsat syn¹ starter deres karriere som ufaglærte, hvis man sammenligner med andre i samme aldersgruppe. Over halvdelen af alle med nedsat syn i den erhvervsdygtige alder (16-64 år) mangler uddannelse udover gymnasium og grundskole.

De nyeste tal viser, at det i langt højere grad er nødvendigt for personer med nedsat syn at have en uddannelse, der giver kompetencer til et konkret job, end det er for befolkningen generelt. Kun en tredjedel ufaglærte med nedsat syn er i beskæftigelse, mens det for ufaglærte i resten af befolkningen er to tredjedele, der er i beskæftigelse. Modsat befolkningen som helhed er en kortere uddannelse eller en erhvervsuddannelse ikke tilstrækkeligt til at give gode beskæftigelsesmuligheder for personer med nedsat syn. Dette peger på såvel et behov for fortsat at gøre arbejdsmarkedet mere rummeligt som et behov for at løfte uddannelsesniveaet for personer med nedsat syn.

Om undersøgelsen

IBOS har i samarbejde med Danmarks Statistik, Dansk Blindesamfund og Nota (bibliotek for personer med syns- og læsehandicap) for første gang skabt statistisk viden, der er repræsentativ for hele gruppen af personer med både nedsat syn og blindhed (herefter "personer med nedsat syn").

Undersøgelsen er baseret på registeroplysninger fra Danmarks Statistik, der omfatter over 15.000 personer med nedsat syn, som er identificeret ved hjælp af CPR-numre fra Dansk Blindesamfund og Nota. Undersøgelsen følger samme tilgang til at identificere personer med blindhed som tidligere undersøgelser fra VIVE og SFI, som dog kun har omfattet Dansk Blindesamfunds medlemmer. Denne undersøgelse er bredere, da den ligeledes omfatter personer, der er indmeldt i Nota pba. nedsat syn, hvilket betyder, at der også indgår personer, som er indmeldt i Nota pba. nedsat syn, uden at de er medlem af Dansk Blindesamfund. Det medfører, at der her også indgår personer med mindre synshandicaps end fordret i Dansk Blindesamfunds medlemskriterier. Registeroplysningerne giver således et dækkende billede af hele gruppen af personer med nedsat syn. Procentangivelser beregnet uden personer, der er udgået på grund af diskreteringshensyn².

Om notatet

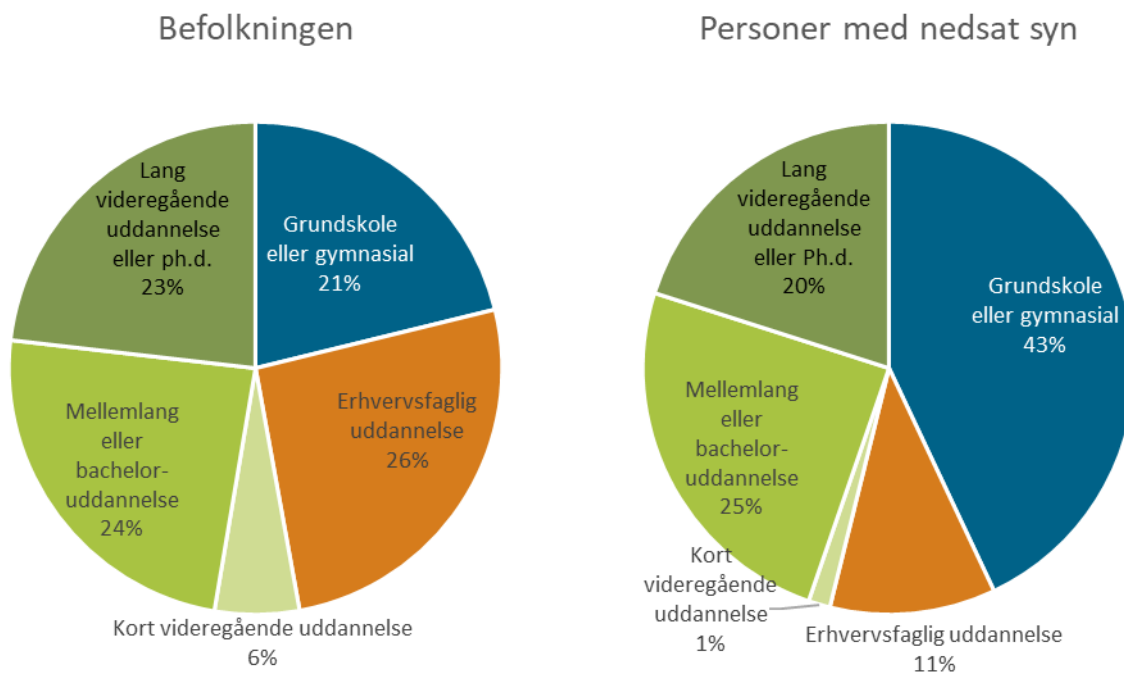
I dette notat gennemgås fordelingen efter højest fuldførte uddannelse blandt personer med nedsat syn, hvilket sammenlignes med de tilsvarende tal for befolkningen. De to første afsnit viser højest fuldførte uddannelse for henholdsvis 30-34-årige og 16-64-årige. Sidste afsnit viser, forsørgelsesgrundlag opdelt efter højest fuldførte uddannelse. Alle data fra figurer er gengivet i tabeller i bilag.

Statustidspunktet er sidste uge af november 2021 bortset fra i sidste afsnit, hvor statustidspunktet er sidste uge af november 2020.

Færre personer med nedsat syn starter på arbejdsmarkedet med en uddannelse

Unge med nedsat syn starter deres karriere bagud på uddannelse. Der er mere end dobbelt så mange med nedsat syn, som stadig er ufaglærte, når de er 30-34 år gamle. Se nedenstående figur 1 om uddannelsesniveau for 30-34-årige samt [tabel 1 i bilaget](#).

Figur 1. Højest fuldførte uddannelse for personer i aldersgruppen 30-34 år. Fjerde kvartal 2021. N=361.962 (befolkningen) og 349 (nedsat syn). Hertil 4.894/5 personer med uoplyst uddannelse (befolkningen/nedsat syn) to personer udgået fra nedsat syn pga. diskretionering. Særtræk fra Danmarks Statistik for IBOS samt www.statistikbanken.dk/ras209. Tabel findes i bilaget.

Det er især på de kortere videregående uddannelser og erhvervsuddannelserne, hvor der findes ganske få med nedsat syn blandt dimittenderne, kun 1 % af 30-34-årige med nedsat syn starter arbejdslivet med en kort videregående uddannelse mod 6 % af deres jævnaldrende. Der er under halvt så mange med nedsat syn, der starter karrieren med en erhvervsfaglig uddannelse, 11 % mod 26 %.

Personer med nedsat syn er bedst med på de mellemlange og lange videregående uddannelser. Hver fjerde 30-34-årige med nedsat syn får en mellemlang videregående uddannelse, hvilket er på niveau med deres jævnaldrende. Dette kan skyldes, at professionsbacheloruddannelserne er den eneste uddannelsesform, hvor studerende med funktionsnedsættelser fastholdes lige så godt i løbet af de første to år, som øvrige studerende (Uddannelses og forskningsstyrelsen 2022)³.

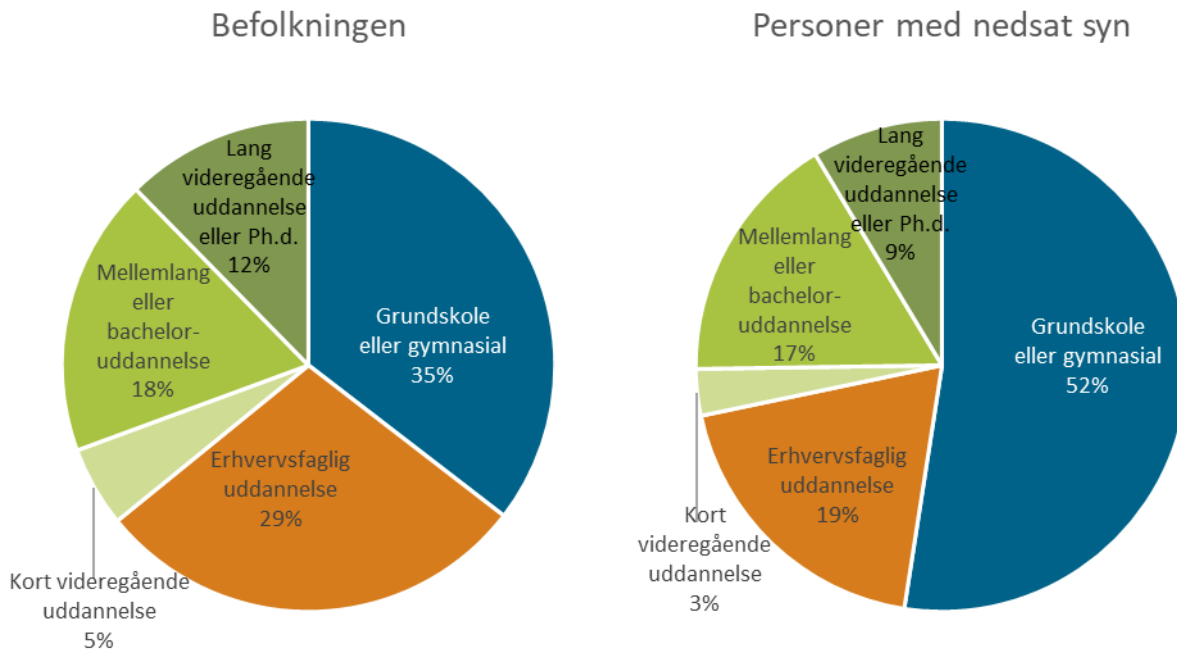
Andelen af ufaglærte er dobbelt så høj blandt 30-34-årige med nedsat syn

30-34-årige med nedsat syn mangler især korte videregående uddannelser og erhvervsuddannelser.

De mellemlange videregående uddannelser tyder på at være bedst til at inkludere studerende med nedsat syn.

Personer med nedsat syn har et lavere uddannelsesniveau

Personer med nedsat syn er lavere uddannede end befolkningen. Blandt personer i den erhvervsdygtige alder (16-64-årige), der har nedsat syn, er over halvdelen (52,5 %) ufaglærte. Det vil sige, at de kun har grundskole eller en gymnasial uddannelse. Det tal er ellers kun 35,5 % for befolkningen. Se figur 2 og [tabel 2](#).

Figur 2. Højest gennemførte uddannelse i aldersgruppen 16-64 år. 2021. Tabel i bilag. Figur 3. Højest fuldførte uddannelse for personer i aldersgruppen 30-34 år. Fjerde kvartal 2021. N= 3.592.476 (befolkningen) og 4.688 (blinde og svagsynede). Hertil 51.284 / 143 (befolkningen/nedsat syn) med uoplyst uddannelse samt 26 personer udgået fra nedsat syn og svagsynede pga. diskretionering. Særtræk fra Danmarks Statistik for IBOS samt www.statistikbanken.dk/ras209. Tabel findes i bilaget.

Personer med nedsat syn er har i lavere grad næsten alle uddannelses typer. Værst står det til på de korte videregående uddannelser og erhvervsuddannelserne: Kun 3 % af dem, der har nedsat syn, har en kort videregående uddannelse mod 5 % for befolkningen som helhed. 19 % har en erhvervsfaglig uddannelse mod 29 % for befolkningens som helhed. Repræsentationen af personer med nedsat syn er også væsentligt lavere de lange videregående uddannelser (9% mod 12 % for befolkningen som helhed).

Den uddannelsesgruppe, hvor personer med en nedsat syn ligger tættest på befolkningen, er mellemlange videregående uddannelser og bacheloruddannelser: 17 % med nedsat syn har en mellemlang uddannelse, hvor det samme gælder 18 % for befolkningen. Det afspejler samme tendens, som blev beskrevet i afsnit 1, hvor 30-34-årige med nedsat syn faktisk er en anelse mere tilbøjelige til at have mellemlange uddannelser end deres jævnaldrende.

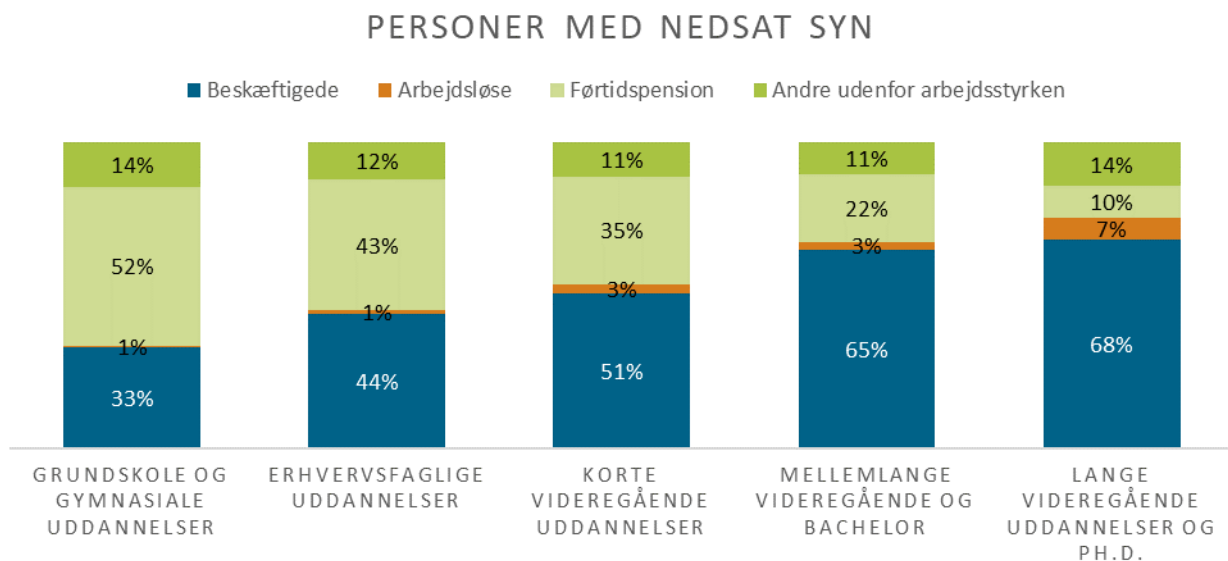
Over halvdelen af alle med nedsat syn i den erhvervsaktive alder er ufaglærte.

Personer med nedsat syn er næsten lige så tilbøjelige til at have en mellemlang videregående uddannelse som resten af befolkningen.

Personer med nedsat syn er langt mindre tilbøjelige til at have alle øvrige uddannelser.

Uddannelse betyder endnu mere for beskæftigelsen blandt personer med nedsat syn

For personer med nedsat syn har høj uddannelse en markant større effekt på beskæftigelsesfrekvensen end andre. Modsat resten af befolkningen er der en væsentlig fordel for personer med nedsat syn ift. beskæftigelse i at gå fra en erhvervsfaglig eller kort videregående uddannelse til en mellemlang eller lang. Personer med nedsat syn skal mindst have en kort videregående uddannelse for, at over halvdelen er i beskæftigelse. Se figur 3 nedenfor samt [tabel 3 i bilaget](#), der viser beskæftigelse og førtidspension opdelt efter højest gennemførte uddannelse. I bilaget er der en tilsvarende [tabel 4 for befolkningen generelt](#).

Figur 3. Beskæftigelse og førtidspension fordelt efter højest gennemførte uddannelse, nedsat syn. 2020. Alle aldre. Studerende og folkepensionister ekskluderet. N=4.656. Hertil 213 med uoplyst uddannelse/beskæftigelsesstatus samt 110 diskretoneret. Særtræk fra Danmarks Statistik for IBOS. [Tabel](#) såvel som [tabel for befolkningen generelt](#) i bilag.

Der er højest beskæftigelse blandt personer med nedsat syn, som har mellemlange- og lange videregående uddannelser, hvor henholdsvis 64 og 68 % er i beskæftigelse (se tabel 4 i bilaget). Dette er dog stadig væsentligt under niveauet for befolkningen, hvor selv ufaglærte har en beskæftigelse på 70 %.

For befolkningen generelt giver en hvilken som helst uddannelse efter gymnasiet en beskæftigelse på over 83 %, og der er ikke store forskelle, når man øger uddannelsesniveaue yderligere. For personer med nedsat syn er der derimod en væsentlig effekt af hvert trin på uddannelsesstigen indtil de mellemlange videregående uddannelser.

Det er positivt, at de mest populære uddannelsesstyper blandt personer med nedsat syn også sikrer bedst beskæftigelse. Det levner dog væsentlige problemer for over to tredjedele af alle personer med nedsat syn.

Personer med nedsat syn skal have længere uddannelser for at have gode muligheder på arbejdsmarkedet.

Selv de højest uddannede med nedsat syn har en beskæftigelse, der er lavere end ufaglærte i den øvrige befolkning.

Bilag

Tabel 1: Uddannelsesniveau for 30-34-årige 2021. Svarer til figur 1.

Højest gennemførte uddannelse	Befolkningen	Personer med nedsat syn
Grundskole eller gymnasial uddannelse	21,17%	42,98%
Erhvervsfaglig uddannelse	25,97%	10,89%
Kort videregående uddannelse	5,54%	1,43%
Mellemlang videregående eller bacheloruddannelse	24,15%	24,64%
Lang videregående uddannelse eller ph.d.	23,18%	20,06%

Tabel 2: Højest gennemførte uddannelse for 16-64-årige 2021. Svarer til figur 2.

Højest gennemførte uddannelse	Befolkningen	Personer med nedsat syn
Grundskole eller gymnasial uddannelse	35,45%	52,45%
Erhvervsfaglig uddannelse	28,67%	19,26%
Kort videregående uddannelse	5,27%	3,05%
Mellemlang videregående eller bacheloruddannelse	18,27%	16,62%
Lang videregående uddannelse eller ph.d.	12,34%	8,62%

Tabel 3: Beskæftigelse og førtidspension fordelt efter uddannelsesniveau. 2020. Personer med nedsat syn. Alle aldre. Studerende og folkepensionister ekskluderet. Svarer til figur 3.

Højest gennemførte uddannelse	Beskæftigede	Arbejdsløse	Førtidspension	Andre udenfor arbejdsstyrken
Grundskole og gymnasiale uddannelser	32,83%	0,62%	52,07%	14,48%
Erhvervsfaglige uddannelser	43,88%	1,24%	42,64%	12,24%
Korte videregående uddannelser	50,70%	2,82%	35,21%	11,27%
Mellemlange videregående og bachelor	64,91%	2,51%	22,06%	10,53%
Lange videregående uddannelser og ph.d.	68,30%	6,99%	10,26%	14,45%

Tabel 4: Beskæftigelse og førtidspension fordelt efter uddannelsesniveau. 2020. Befolkningen. Alle aldre. Studerende og folkepensionister ekskluderet⁴

Højest gennemførte uddannelse	Beskæftigede	Arbejdsløse	Førtidspension	Andre udenfor arbejdsstyrken
Grundskole og gymnasiale uddannelser	70,88%	2,62%	9,76%	16,74%
Erhvervsfaglige uddannelser	83,28%	3,11%	4,76%	8,85%
Korte videregående uddannelser	85,48%	3,78%	2,48%	8,25%
Mellemlange videregående og bachelor	85,58%	3,25%	2,22%	8,95%
Lange videregående uddannelser og ph.d.	87,15%	4,46%	0,72%	7,67%

Slutnoter

¹ Ordforklaring: Vi bruger betegnelsen personer med nedsat syn, som omfatter hele spektret fra betydelig nedsat syn til blindhed.

² Diskretioneringshensyn handler om, at offentliggjorte registeroplysninger ikke må afsløre så små grupper, at enkeltpersoner ville kunne identificeres ud fra oplysningerne.

³ Uddannelses- og Forskningsstyrelsen 2022, *Bedre vilkår for studerende med funktionsnedsættelser*.

<https://ufm.dk/publikationer/2022/bedre-vilkar-for-studerende-med-funktionsnedsaettelser>

⁴ N=3.593.630 personer, hertil 424.335 udgået pga. uoplyst uddannelse. Kilde: www.statistikbanken.dk/ras209